

М. О. Саракуца

к. ю. н., доцент,

*доцент кафедри конституційного права та правосуддя
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІНКЛЮЗІЇ МІГРАНТІВ

Інтеграція мігрантів у приймаюче суспільство є важливим аспектом політики щодо міграції у Європі і належить до так званої пост-імміграційної політики (управління етно-національними відносинами, соціокультурна та трудова інтеграція мігрантів).

В сфері європейського права інтеграційна політика здійснюється на локальному та регіональному рівнях, проте створюється національними урядами та контролюється міждержавним об'єднанням. Результативність інтеграційних заходів держави має велике значення в цьому процесі, приводячи як до таких позитивних наслідків, як ефективна інтеграція та внесок мігрантів в розвиток країни призначення, так і до негативних моментів, пов'язаних з посиленням напруги у суспільстві та ростом злочинності в регіоні.

Традиційно найбільш важливу роль у питаннях інтеграції мігрантів грає Європейська комісія як головний наднаціональний інститут ЄС. В даному напрямку діяльності Європейська Комісія не наділена правом прийняття юридично зобов'язуючих рішень. Але вона активно користується своїми можливостями для розробки актів м'якого права в сфері інтеграції та інклюзії мігрантів.

Ще у 2005 році Європейська комісія представила Спільний Порядок денний з інтеграції, який був призваний розвинути та конкретизувати Спільні базові принципи політики інтеграції іммігрантів, які були затверджені у 2004 році Європейською радою. В 2011 році Європейська комісія прийняла новий Європейський порядок денний щодо інтеграції громадян третіх країн.

На тлі міграційної кризи у 2015 році Комісія розробила План дій 2016, який мав на меті розвинути та зміцнити національну політику держав-членів ЄС в галузі інтеграції, враховуючи фінансову підтримку Європейського Союзу.

Важливість комплексних і цілеспрямованих інтеграційних заходів для успішної міграційної політики Європейського Союзу примусила Єврокомісію поступово створити нову стратегію підтримки національної політики інтеграції. Це знайшло своє відображення в Новому Пакті про міграцію та притулок, який був розроблений Європейською Комісією у вересні 2020 року, а саме розділ «Підтримка інтеграції для більш інклюзивних суспільств». У цьому розділі наведено низку рекомендацій для держав-членів щодо сприяння інтеграції.

Взявши курс на вдосконалення заходів щодо інтеграції мігрантів, в продовження положень Пакту про міграцію та притулок, Єврокомісія наприкінці 2020 р. представила новий План дій щодо інтеграції та інклюзії на 2021–2027 роки. [1]

Розробка Плану дій ґрунтувалася на результатах виконання Плану дій щодо інтеграції громадян третіх країн 2016 року. Порівняно з Планом дій 2016 року, який зосереджувався лише на громадянах третіх країн, цільова група цього нового плану дій охоплює як мігрантів, так і громадян ЄС з міграційним минулим. Ключовими пріоритетами, які формують основу дій у плані, є інклюзія для всіх, цільова підтримка, де це необхідно, інтеграція гендерних та антидискримінаційних пріоритетів, підтримка на всіх етапах процесу інтеграції та партнерство з багатьма зацікавленими сторонами. Використовуючи термін «мігранти» в широкому розумінні, план в деяких сферах охоплює також біженців і шукачів притулку.

За своєю структурою План дій поділений на комплекс рекомендацій за чотирма темами і п'ятьма міжтематичними напрямками (партнерство, фінансування ЄС, участь приймаючого суспільства, нові технології та цифрові інструменти, а також моніторинг).

План дій визначає заходи для посилення дій та об'єднання учасників на всіх рівнях у спільних зусиллях для досягнення інтеграції та залучення в основних галузевих сферах. Розглянемо їх детальніше.

1. Освіта та навчання включає доступ до освіти для груп особливої турботи, влаштування в систему обов'язкової школи, регулярні орієнтаційні і мовні програми і цільові освітні заходи.

2. Працевлаштування та навички охоплює вільний доступ до роботи для зазначених груп, подолання адміністративних бар'єрів для працевлаштування, об'єктивна оцінка навичок та консультації з пошуку роботи.

3. Охорона здоров'я передбачає доступ до медичної допомоги для особливих потреб та наявність безкоштовних послуг усного перекладу при отриманні відповідних медичних послуг.

4. Сфера житла включає доступ до житла для незахищених осіб, в тому числі державного, цільові житлові консультації, надання адресної житлової підтримки та оцінка якості житла.

5. Сфера соціальної інтеграції передбачає розробка та втілення державою національної стратегії інтеграції осіб, які отримали міжнародний захист.

Щоб підтримати держави-члени в їхніх зусиллях щодо інтеграції мігрантів в усі зазначені сфери, Європейська комісія надає державам-членам доступ до фінансування ЄС в рамках Багаторічної фінансової програми на 2021–2027 роки, зокрема Фонд надання притулку та міграції (AMF) підтримує індивідуальні заходи, які впроваджуються на ранніх етапах інтеграції. Інтеграція на ринок праці та соціальна інтеграція мігрантів фінансуються в рамках Європейського соціального фонду плюс (ESF+). Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР) підтримує інтеграцію через інфраструктуру, обладнання та доступ до послуг у сфері освіти, працевлаштування, житла, соціальної сфери, охорони здоров'я та догляду за дітьми відповідно до визначених потреб на національному та регіональному рівнях.

Найскладнішим питанням у сфері інтеграції є відсутність компетенції ЄС щодо законодавчої діяльності у сфері інтеграції мігрантів. Загалом, Європейський Союз має спільну компетенцію щодо розробки спільної імміграційної політики. Ст. 79(4) ДФЄС стосується встановлення заходів для стимулювання та підтримки дій держав-членів з метою сприяння інтеграції громадян третіх країн, які законно проживають на їхній території. [2, с.325]

Таким чином, як слушно відмічає В.Костенко, «ЄС може приймати лише допоміжні заходи, причому гармонізація законів і нормативних актів прямо виключається. Проте Єврокомісія має можливість фінансувати інтеграційні проекти та засновувати установи, завданням яких є підтримка інтеграції. Формою міжкурядового формування політики є відкритий метод координації». [3, с.85]

Підсумовуючи, можна зазначити, що Європейська Комісія є основним наднаціональним інститутом Європейського Союзу, який займається розвитком політики інтеграції мігрантів. Разом із Новим пактом про міграцію та притулок, План дій представляє загальну структуру нової спільної європейської структури з питань інтеграції. За допомогою цього плану дій Комісія намагається встановити міцну основу для зміцнення та активізації національної політики інтеграції держав-членів, таким чином сприяючи ширшому порядку денному соціального залучення.

Література:

1. Action plan on Integration and Inclusion 2021–2027: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. COM(2020) 758 final. Brussels, 24.11.2020. *EU law – EUR-Lex.* URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0758&qid=1632299185798> (дата звернення: 10.04.2025 р.)
2. Саракуца М.О., Каравайченко Н.В. Напрямки вдосконалення міграційної політики Європейського Союзу в питаннях інтеграції мігрантів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. Випуск 85: частина 4. 2024. С.322-326.
3. Костенко В. Політика інтеграції мігрантів в ЄС як чинник демократичної політичної стабільності. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. Випуск 2 (68). С.80-87.